

Дієприслівник як особлива форма
дієслова: загальне значення, морфологічні
ознаки, синтаксична роль

ІНШІ ОЗНАКИ ДІЄПРИСЛІВНИКА

Дієприслівник має ознаки дієслова і прислівника.

Ознаки дієслова	Ознаки прислівника
<ul style="list-style-type: none">• вид (доконаний, недоконаний): <i>прочитавши, читаючи;</i>• залежні слова (іменник, займенник, прислівник): <i>читаючи вголос</i>	<ul style="list-style-type: none">• незмінюваність: <i>говорячи, поговоривши;</i>• у реченні виконує роль обставини: <i>Усі принишкли, вслухаючись у тишу.</i>

Вибірковий диктант

Розподіліть слова в три колонки: I – дієслова, II – дієприкметники, III – дієприслівники. Підкресліть другу від початку букву та прочитайте українське прислів'я.

Автоматизувати, анексований, зчищати,
анонсуючи, віджитий, писати, оточити,
окультуривований, вередуючи, пошкоджений,
опротестувавши, ридати, різнувши, оселитися,
олюднений, озвучивши, писаний, знайшовши,
кохаючи, рявкати.

Позначає додаткову (другорядну) дію або стан,
що супроводжує основну дію.

Незмінна
форма
дієслова.

Дієприслівник

У реченні
завжди є
обставиною.

Поєднує ознаки двох частин мови —
дієслова й прислівника.

Дослідження-диференціація

Прочитайте ознаки, властиві дієприслівникові. З'ясуйте, які з них належать до ознак дієслова, а які – до ознак прислівника. Заповніть таблицю.

Ознаки дієприслівника

ОЗНАКИ ДІЄСЛОВА

ОЗНАКИ ПРИСЛІВНИКА

- Має вид (доконаний/недоконаний).
- Відповідає на питання що роблячи? що зробивши?
 - Незмінність.
 - Має час (теперішній і минулий).
 - Залежить від дієслова-присудка.
 - Має значення обставини.

Творення дієприслівників

Вид, час	Недоконаний вид, теперішній час	Доконаний, минулий час
Як утворюються	Основа тепер часу (недок.виду)+суфікси -учи-, -ючи- -ачи-, -ячи-	Основа інфінітива (док.)+ суфікси -ши-, -вши-

□ Вправа «Конструктор»

Утворіть від поданих дієслів дієприслівники доконаного виду. Запишіть їх, поясніть правопис.

Перетворити, перевірити, зламати, вилити, повідомити, виробити, відправити, запросити, зібрати, дописати, почути, передплатити, обговорити, засміятися, підійти, замислитися.

ТРИ утворені дієприслівники (на вибір) розберіть за будовою

Дослідження-характеристика

Випишіть із речень дієприслівники. Визначте морфологічні ознаки й синтаксичну роль.

- Із моря вставала рожева зоря, розмальовуючи його безкраю просторінь привабливими кольорами, немов стелячи перед козацькими чайками рожевий килим.
- Із півночі дихнув вітерець і, понадимавши на чайках вітрила, погнав їх на схід сонця.
- Упевнившись, що все впорядковано добре, кошовий зняв шапку й перехрестився на схід сонця (За А. Кашенком).
- Художня література, образотворче мистецтво й музика наснажували Володимира Вернадського, спонукаючи до творчості навіть на схилі життя (А. Іваненко).
- Вітер напинає вітрило, а вдалині височіють вітряки, повернувши крила вітрові назустріч (Ю. Белічек).